

ОСМОКЛАСНИК

Поезията на Николай Лилиев и универсалните човешки ценности

„Тихият пролетен дъжд“, „Светло утро“, „Кръгозори надвесени“

Поетичното наследство на Лилиев е от онези дарове на словесното изкуство, които се възприемат и със зрението, и със слуха, и със сърцето. То съчетава в себе си физически конкретното с духовно приказното и неуволното. Поради това поезията на Лилиев е призвана да облагородява душата и да прави човека по-чувствителен, по-изискан, по-добър и свършен. Символите в Лилиевата поезия са толкова изчистени, че тълкуването им придобива общочовешки смисъл и универсален характер.

Стихотворенията „Тихият пролетен дъжд“, „Светло утро“ и „Кръгозори надвесени“ представляват пейзажна лирика, но чрез символното си звучене природните картини в тях отъждествяват душевните състояния на лирическия герой. Феномените на природата придават смисъл и тълкувание на човешката същност и житейски ситуации. Обръщайки погледа си към природата и природните явления, героят на Лилиев внушава идеята за духовна близост и общение с тях. За поета природата, дори и в нейния стихийен вариант, винаги е била свършена, извисяваща и пречистваща духа на човека. Затова, обръщайки се при нея, вглеждайки се в нейната красота и заживявайки в хармония с нея, човек винаги се чувства по-добър и по-щастлив. Каквато и болка да го гнети, природата е в състояние да я сподели.

Позовавайки се на мотиви от природния кръговрат, в стихотворенията Николай Лилиев утвърждава любовта, надеждата и мечтата като универсални човешки ценности – ценности на хармоничния, свършения свят.

В стихотворението „Тихият пролетен дъжд“ поетът пресъздава изживяванията на разколебания, съмняващ се в себе си човек. Пропитият с чувството на неверие и песимизъм герой би могъл да се отъждестви с всеки един от нас в моменти на огорчение, раздвоеност или страдание. Но

както на мястото на покритата със сняг и мраз земя идва пролетта с песента на дъжда, така и тежките, песимистични човешки изживявания се променят:

*Тихият пролетен дъжд
звънна над моята стряха,
с тихия пролетен дъжд
колко надежди изгряха!*

Радост и светла надежда, бодрост и оптимизъм внушават тези стихове не само заради подбора на лексиката в тях, а и заради стихосложението и ритъма, наподобяващ този на дъжда. „Тихият пролетен дъжд“ на Лилиев е символ на чистия порив, вследствие отмитата горчилка. И както след дъжда грейва многоцветието на небесната дъга, така човекът се надява на приказно щастие и споделена радост:

*Тихия пролетен дъжд
слуша земята и трънне,
тихият пролетен дъжд
пролетни приказки шепне.*

Лесно щастие няма, то трябва да се изстрада и е следствие от „сълзи, възторг и уплаха“, сбъдната надежда и възродена мечта. Но във финала на творбата не е така. Последните два стиха илюстрират края, отмирането на някои мечти чрез угасналите искри:

*с тихия пролетен дъжд,
колко изкрици изтляха!*

Въпреки привидно песимистичното звучене на тези стихове, Лилиев внушава оптимистичната идея за кръговрата в природата, чрез който искрите, угаснали „с тихия пролетен дъжд“, ще заискрят отново с топлината на лятото. Ще донесат с него и новите надежди, и новата радост, и чувство на щастие. Природният кръговрат ще накара после есента да тържествува със своята самота и мрачна тъга, след нея сковаващият студ на зимата ще умъртви цялата земя, след което отново ще дойде ред на възраждащата пролет с нейните надежди и мечти.

Вечен кръговрат на природни картини и човешки преживявания.

Стихотворението „Светло утро“ носи същото послание. Началото му пресъздава раждането на деня, което се свързва със събуждането на човека за нов живот. Както светлото начало на новия ден прогонва тъмнината на нощта, така мъките на човека, неговите грешни тъмни страсти и страни отстъпват пред неговото светло начало. То именно е символът на доброто у човека, на неговия стремеж към красота, нежност и любов:

*Светло утро, ти прокуди
всяка пара и мъгла –
пеперуди, пеперуди,
тънки сребърни крила.*

Денят и нощта – вечните противоположности, символи на доброто и злото; светлото и тъмното на човешката душа. И в природата, и в живота те си противостоят, но в стихотворението на Лилиев победата е на страната на утрото, на доброто и красивото. Образът на пеперудите – „тънки сребърни крила“ – е в унисон с красотата на възраждащата се светлина и нейната ефирност, но едновременно с това подчертава нейната мимолетност и уязвимост. Както животът на пеперудите е кратък, така ще бъде кратко и усещането за полет на духа, за щастие и красота, внушават символните образи на творбата.

Третото стихотворение „Кръгозори надвесени“ акцентува на есенната в природата и внушава тъжни мисли, извиква тягостни чувства и преживявания. Те обаче също кореспондират с общия извод, че всичко в природата се променя и възражда. Въз основа на това и есента, със своята тъга и самотност, ще отстъпи място на пролетта – радостна, жизнеутвърждаваща и красива.

Чрез трите импресии и символните образи в тях Николай Лилиев утвърждава мечтата си за „един хармоничен и идеален свят“ като начин на съществуване и стремеж към човешко съвършенство.

Анка УРУКОВА
5. ОУ - София